

яким чином повинні застосовуватися норми Конвенції до конкретних правовідносин з огляду на відповідне рішення Європейського Суду з прав людини.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40 41, 42. — Ст. 492.
2. Цілінко І. С. Суб'єкти права на звернення до Верховного Суду України з заявою про перегляд судових рішень / І. С. Цілінко // Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2014. — Вип. 6/1. — С. 227–231.
3. Ткачук О. С. Перегляд судових рішень Верховним Судом України: проблемні питання правозастосування / О. С. Ткачук // Часопис цивільного і кримінального судочинства. — 2013. — № 2(11). — С. 108-117.

Гребенщикова Т.А.

асистент кафедри цивільного права

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ШКОДИ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У цивілістиці використовуються різні критерії систематизації зобов'язань з відшкодування шкоди. Найчастіше вона здійснюється за суб'єктивним складом. Залежно від останнього зобов'язання з відшкодування шкоди поділяються на такі різновиди: а) відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою; б) відшкодування шкоди, завданої суб'єктами публічного права; відшкодування шкоди, завданої неповнолітніми та недієздатними фізичними особами та особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними; г) відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами; д) відшкодування шкоди, заданої продавцем, виготовлювачем товару, виконавцем робіт.

Так, безпосереднім заподіювачем шкоди за ст. 1172 ЦК України визначається: 1) працівник (службовець); 2) підрядник; 3) учасник (член) підприємницького товариства чи кооперативу[1].

Однак відповідальність за шкоду, завдану внаслідок виконання відповідних обов'язків, законодавець покладає відповідно на:

— юридичну або фізичну особу, з якою він перебуває у трудових (службових) відносинах;

- замовника за цивільно-правовим договором підяду;
- підприємницькі товариства, кооперативи, учасником (членом) яких він є. Внаслідок такої диференціації виникає питання: у чому полягає вина осіб, на яких покладається тягар відповідальності за завдану шкоду?

Слід вважати, що оскільки всі дії працівників (службовців) та інших осіб, коли вони вчиняються для виконання певних трудових (службових) та інших обов'язків, юридичне прирівнюються до дій юридичної, фізичної особи та інших зобов'язаних суб'єктів, то й у разі завдання шкоди вони діють від імені та в інтересах зазначених роботодавців, замовників та підприємницьких товариств і кооперативів. Тому і вина безпосереднього заподіявана шкоди, який перебуває у відповідних відносинах з юридичною, фізичною чи іншою уповноваженою особою, яка передбачена відповідачем відповідно до ст. 1172 ЦК України, має визнаватися виною останніх.

Так, наприклад, коли працівник діє від імені юридичної особи, його дії створюють юридичні наслідки для юридичної особи, яка є роботодавцем, оскільки він перебуває з нею у трудових відносинах і виконує покладені на нього трудові обов'язки. А це означає, що його вина за завдану шкоду має розглядатись як вина зазначеної юридичної особи. Однак у літературі висловлюються також і інші думки. Так, наприклад, М. М. Агарков вважав, що вина юридичної особи полягає в неувважності у виборі працівника, а Г.К. Матвеев взагалі не пов'язує вину юридичної особи з виною окремого працівника. [2, с. 87]

Іншим важливим аспектом, який слід враховувати при визначенні винності юридичних, фізичних та інших осіб, є те, що їх вина в цьому делікті презюмується, і тому тягар доказування відсутності вини у завданій шкоді покладається саме на зазначених зобов'язаних суб'єктів.

Територіальна підсудність справ про відшкодування матеріальної шкоди, завданої працівником відповідної юридичної особи визначається за правилами ст. 110 ЦПК [3] тобто за вибором позивача. Тобто, в ч. 1 ст. 110 сказано, що позови, які виникають з трудових відносин, можуть пред'являтися за місцем проживання позивача. Для звернення власника або уповноваженого ним органу до суду з питань стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, встановлюється строк в один рік з дня виявлення заподіяної працівником шкоди.

Відшкодування шкоди шляхом покладення на відповідальну за неї особу обов'язку надати річ того ж роду і якості, виправити

пошкоджену річ, іншим шляхом відновити попереднє становище в натурі, застосовується, якщо за обставинами справи цей спосіб відшкодування шкоди можливий. Коли відшкодування шкоди в натурі неможливе, потерпілому відшкодовуються в повному обсязі збитки відповідно до реальної вартості на момент розгляду справи втраченого майна, робіт, які необхідно провести, щоб виправити пошкоджену річ, усунути інші негативні наслідки неправомірних дій заподіювана шкоди.

Як при відшкодуванні шкоди в натурі, так і при відшкодуванні заподіяних збитків грішми потерпілому на його вимогу відшкодовується упущена вигода у зв'язку з завданням шкоди майну.

У тому разі, коли на час виконання рішення про відшкодування шкоди, виправлення пошкодження за одержані за рішенням кошти, збільшились ціни на майно або роботи, на придбання чи проведення яких воно було присуджено, потерпілий з цих підстав може заявити додаткові вимоги до особи, відповідальної за шкоду, якщо не було його вини в тому, що виконання проводилося вже після збільшення цін і тарифів.

Позови про відшкодування шкоди, завданої майну фізичних або юридичних осіб, можуть пред'являтися також за місцем завдання шкоди. Застосовується загальна позовна давність тривалістю у три роки. [5]

Література:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. Видання третє, перероб. та допов. — Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. — 1200 с.
2. Матвеев Г. К. Основание гражданско-правовой ответственности. — М.: Юридическая литература, 1971.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004р. // Відомості Верховної Ради. — 2004. — № 40-41,42. — Ст. 492.
4. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За заг. ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Н.Ю. Голубевої. — К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. — 760 с.

Іліопол І.М.

*асистент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУДОВА ГЕРМІНЕВТИКА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ АПЕЛЯЦІЇ У СВІТАІ СУДОВОЇ РЕФОРМИ

Одним із самих головних завдань науки цивільного процесуального права є узагальнення та перегляд накопичених за певний